

בניגוראד"בצייד

נסעתי לשם גם אני. הסקרנות דיגדגה אותי. מה גרם לגידה המונית זו?

התקרבותי ונדהמת. בצד השני של הגדר, במרחק של מטר או שניים ממנה, עמד עדר של צבאים וליחך עשב בשלוה.

האריות היו ליד הגדר. אף אחד מהם לא הסתכל בצבאים. האריות רבצו על הארץ, כל אחד בזווית שונה, שקועים בהירדורים. פניהם הביעו אדישות וזלזול, כאילו אמרו: צבאים? צבאים? איזה צבאים? מיהו ראה צבאים?

לא האריות וההימו אותי, אלא הצבאים. הם עמדו מול האריות, במרחק של שניים-שלושה מטרים, ולא ניכר בהם שום פחד.

פעם, בגן-החיות של לונדון, היתה לי שיחה ארוכה עם לביאה, במרחק של חצי מטר. בינינו חצצה שימשת זכוכית. ידעתי שזהו זכוכית משוריינת, וששום דבר אינו יכול לקרות. אבל כאשר הלביאה פערה את לועה לרווחה מול פניי וצרחת עליי בזעם, היה רגע שבו חשתי בפחד סתום, בלתי-רציונאלי.

הנה עמדו הצבאים, ורק גדר של חוט-ברזל דק הפרידה בינם ובין חיות-הטרף האמיתיות.

איך הם ידעו שהגדר יכולה לעמוד בפני האריות? איך הם יכלו לסמוך על כמה חושים? האם הם איבדו את חוש-הפחד? האם נולדו בשבי, ועל כן אינם יכולים לתפוס את הסכנה? או שהגיעו ליכולת של מחשבה רציונאלית, ועשו הערכה נכונה של המצב?

רקוויאם לנמיה

רוחה של נמיה רודפת אותי. בשבוע שעבר נסעתי בחושך בגליל, במהירות לא-רבה, בכביש-הגישע לקיבוץ. לפתע ראיתי משהו שחור נע על הכביש. בעל-חיים קטן וארוך, בעל זנב, חצה את הכביש. נמיה.

הסתיי את ההגה ברגע האחרון וראיתי את הנמיה. היא לא נפגעה. לבי נותר בשימחה, אך באותו רגע הרגשתי בחבטה קלה.

"דרסת נמיה." העיר האיש שישב לידי. "לא, ראיתי שהיא לא נפגעה!" קראתי. "היו שתיים," אמר האיש.

הנמיה השניה באה מוורית שהסתירה אותה מעיניי. בדרך חזרה ראיתי את גופתה.

מאז רודפת אותי רוחה של הנמיה. אולי היה זה הבעל של הנמיה שראיתי? ואולי להיפך, ראיתי את הבעל, ודרסתי את אשתו?

האם מסתובבת עתה נמיה מיסכנה בגליל, בודדה וגלמודה?

שלוש פעמים וינסטון

ישבנו מסביב לשולחן ודיברנו על הסידרה הבריטית המוקדמת עתה בטלוויזיה, צ'רצ'יל: שנות המידבר.

"וזהו סידרה מצוינת," אמר אחד. "חשבת כל הזמן על מנחם בגין. במשך שנים הוא תבע להגדיל את הצבא ולהצטייד בנשק טוב יותר. הוא הוזהר שהמלחמה בוא תבוא. כולם צחקו ממנו. במשך תקופה ארוכה נשאר באופוזיציה, אבל לא איבד את האמונה. עד שהעם הבין אותו סוף-סוף וקיבל את מנהיגותו."

"וזהו סידרה טובה מאוד," אמר השני. "היא מוכיחה את מצב מחנה השלום בישראל. הרוב הגדול היה נגד צ'רצ'יל, אבל הרוב הגדול טעה, הביא כמעט אבדון על המדינה. רק צ'רצ'יל ומיעוט קטנטן של אידיאליסטים הבחינו בסכנות. הטיפו לשינוי הדרך ולא נואש, גם כשהושמדו והוכפשו. אמרו עליו שהוא עוכר-כריסטינה. אבל הוא המשיך בדרכו. ולבסוף הבינו הכל שהוא צדק." "גם אני," אמר שלישי. "הסקתי מן הסידרה מסקנה חשובה מאוד: שאם יש לך אשה נבונה, כדאי לשמוע בקולה."

זנות הצמרת בנורווגיה

כפי שכבר רמזתי, למדתי לתעב את ג'ין פונדה, שרכשה לעצמה שם כלוחמת למען השלום וזכויות-האדם, והמוכרת עתה שם זה לפאשיסטים שונים, ובכללם ישראליים. לשם קידום הקאריירה של עצמה ושל בעלה, עסקן ממדרגה עשירית בעל שאיפות גדולות.

לכן נהניתי כליכך כאשר ראיתי לפני שבועיים את ג'ין פונדה בדמות נורה, במחזהו של הנריק איבסן, ב"ח הבובות."

ג'ין פונדה לא היתה גרועה. בהחלט לא. היא היתה מגוחכת.

זהו תפקיד המחייב אישיות בשלה, בעלת כוח דרמאטי. הנה מרון יכולה לשחק תפקיד זה. אך הילדה האמריקאית המפונקת הזאת, ששום רגש אנושי לא הטביע את רישומה על פניה, נראית כנערה בסידרה תהילה המשחקת את נורה בהצגת בית-הספר.

ג'ין פונדה יש שתיים-שלוש הבעות-פנים, בניגוד לרבים מחברותיה ומחבריה בעולם-הסרטים, שיש להם רק הבעה אחת. זה מספיק בהחלט כדי לשחק זנות-צמרת או אשת-חיל בסרט אנטי-מילחמתי מתחסד. אבל לא כל זנות-צמרת יכולה לשחק גיבורה של איבסן.

עליה, אלא גם כל מכונית אורחית, בעלת לוחית-זיהוי ישראלית. הנהגים הלבנונים זוו הצידה ונתנו לה להידחק אל ראש התור לפני מחסום, או לחלוף על פניהם בפקק הניצחי הסותם את הכביש הראשי של צידון. הישראלים נהגו כאילו הכביש שייך להם, יחד עם כל המדינה.

איך אני יודע? מפני שגם אני נהגתי כך. אני מודה. השתדלתי מאוד שלא להחנהג בלבנון ככובש. דיברתי עם כולם באדיבות, שילמתי ביד רחבה,

ומבלי להתמקח, עבור הבנוין והסעודה במיסעדה. הייתי חייר מנומס, כמו בכל מקום אחר.

אבל על הכביש לא יכולתי להתאפק. על הכביש הרגשתי שגם אני כובש (או, כפי שאמר זאת הקיבוצניק, בסיפור שפירסמו בשבוע שעבר: "בכל אחד מאיתנו מסתתר בגין קטן!")

עכשיו הכל השתנה. הכביש הלבנוני שוב אינו כביש של כובשים וכבושים. התנועה היא נורמלית, נורמלית, ואת אימרת, לפי הנורמה הלבנונית, בלבנון מותר לכל אחד לעקוף ולהידחק, ואם זה מצליח — אין איש מתרגז. עכשיו גם הלבנונים נדחפים לפני הישראלים ועוקפים אותם בפראות טובת-לב.

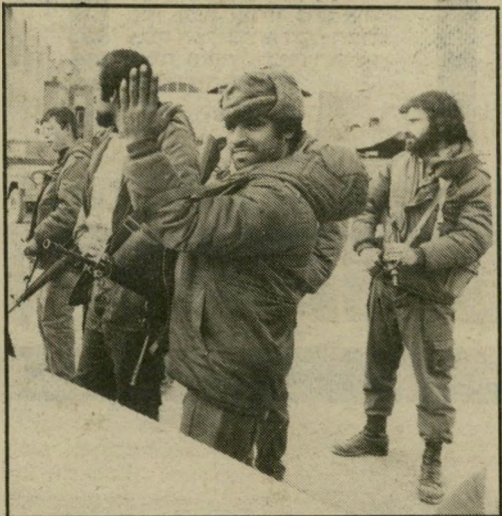
היחס של העם לכובש — ושל הכובש לאוכלוסיה — מתבטא היטב בצורת הנהיגה. מבחינה זו, הכיבוש הישראלי בלבנון כבר הסתיים.

פגישה ליד הגדר

היינו בסארק הסאפארי ברמת-גן, והיתה לנו חוויה מורה.

ביקרנו אצל כל החיות, והגענו בסוף אל שמורת האריות.

ליד הכביש רבצו שמונה אריות, כולם זכרים. נראה שהלביאות היו עסוקות באותה שעה במקום אחר. אולי ביקרו במספרה, או באסיפה של התנועה לשיחרור הלביאה. עצרתי את המכונית והסתכלנו באריות מקרוב. כעבור זמן-מה קם אחד מהם, חצה את הכביש לפני המכונית בצעדים מדודים, ופסע לעבר הגדר, מרחק של כשלושים מטרים. אחריו קם שני, חשבי-שב, הלך אחריו. כך גם השלישי, הרביעי, וכן הלאה, אחד אחרי השני, לבסוף קם האחרון, באי-רצון בולט, פסע כמה פסיעות, עמד, פיהק, התמתח, ולבסוף הלך באותו הכיוון. כאחד האומר: אני לא הולך לשם מפני שהאחרים הלכו. פשוט נזכרתי שיש לי משהו חשוב לעשות שם.

למדר (מזוקן, מאחורי הירד) וחברים

בניין המושל הצבאי בצידון מוקף בגדר-תיל. גוש-הבתים, שבו הוא שוכן, מבוצר וחסום. הגישה אליו היא בפתח אחד בלבד.

כשיצאתי משם והתרחקתי מרחק של עשרים מטרים, רץ אחריי חייל ותבע ממני לחזור. "זורקים פה רימונים," קרא.

כל זה הוזכר לי משהו. בשלב האחרון של המנדאט הבריטי, נבנו מילחמת אצ"ל ולח"י, התבצרו הבריטים בכמה גושי-בתים בתל-אביב ובירושלים. הם גרו שם עם מישפחותיהם, מיקמו שם את משרדיהם ומיפקדותיהם, ולא יצאו משם אלא בשירות חמושות.

לגושי בתים מבוצרים אלה קראו אז "בווינגראד" — על שם שריה-חוקן הבריטי, ארנסט בווינג, שהיה שגור במיוחד על היישוב. צירוף השמות של בווינג וסטאלין-גרנד, סמל-הגבורה של מילה-המלחמה העולמי השנייה, היה ביטוי ללעג העממי.

כיום, חצי שנה אחרי הפלישה של אריאל שרון ללבנון והניצחון הכביר שעליו הכריז מנחם בגין, חיים היילי צה"ל שם בפחד מתמיד, פחד שאין דומה לו בגדה המערבית וברצועת-עזה. הם חיים שם כמו שהבריטים היו בארץ. אלא שאו היה זה בגין שהטיל את המצור, ואילו כיום הוא הנתון במצור.

בחור בשם למדר

הבטחתי לכתוב על בני למדר. נתקלתי בו בחצר המימשל בצידון, בליבה של אותה בנינגראד. לא היתה זאת פגישה מלבבת.

בכל יקורי בלבנון שמתו לב להבדל העצום בין רוח החיילים הקרביים בקריאה ובין רוחם של חלק מן האזרחים, בין צור לצידון, אלה נראו אחרת, דיברו אחרת וגם התייחסו אחרת.

כך זה היה גם הפעם. כמה חיילים שראו אותי החלו לצעוק במקלה: "ביגין! ביגין!" לא בצחוק, ברצינות. אחד החיילים, בעל הפופה בלתי-צבאית למדי, שטען שהוא מקריית-שמונה, התחיל להתנכל לענת טרגוטי. "ואללה, הייתי תוקע בה כדור!" אמר בקול רם, כאשר ראה כיצד היא מצלמת מישפחות ערביות, שהמתין ליד שער החצר לשיחרור בני-מישפחותיהם.

"בוגדים! מחבלים!" ענו אחריו כמה מחבריו. "מאני יאקיס!"

איך נראתה הגופה של ברנצייב, הה? "שאל אחד, שסבר כי נסעתי למוסקבה להלוויה, בעיניו — וגם בעיני כמה מחבריו — מאיר וילנר, יוסי שריד ואני הם אדם אחד. כולם האמינו שאני חבר-כנסת."

על כולם עלה — בקולו ובסניגוריו — אחד שהודדה בשם בני למדר מרמת-גן. הוא הביע את דעתו השקולה שצריכים להרוג אותנו יחד עם כל הערבים, השחיטה בשאתילא היתה רק ההתחלה. מאיר כהנא צודק מאה אחת, אבל בגין הוא המנהיג.

הרגיו אותו מאוד שיוסי שריד אמר באיזה מקום שהחיילים בלבנון קיבלו אותי בסבר-פנים יפות. "תכתוב, שפה כולם שונאים אותך ואותך!" תבע. הבטחתי. "הוא לא מייצג אף אחד כאן," אמר רבי-סמל ממוש-קף, שעמד מן הצד. "הוא לא מייצג אפילו את עצמו. הוא לא יודע מה הוא מדבר."

הסתכלתי מסביב. היו כעשרים חיילים, שהמתינו באפס-מעשה לפקודה הבאה. כמה מהם הסכימו, בלי ספק, עם למדר. אך היו שם שלושה נח"לאים נחמדים, שהתגדבו אחר-כך ללוחות אותנו בסיריונו, והיה דרוזי אחד, שגילה לי בסוד שהצביע בעדי, והיה אחד, שהודדה כמי שקורא בקביעות את העולם הזה. כשאותו למדר תקף אותו על כך, מיהר להוסיף שהוא קורא את העולם הזה כמו שבגין קורא אותו. בגין קורא את כל העיתונים.

התרשמתי כי למדר זה ייצג גם בהרכב מיקרי זה מיעוט. אבל למדר הוא בעל קול, והיה מנוי וגמור עימו להתפאר לאחר מכן בחוג ידידיו בפגישה זו. הוא סקנר ליסט, מיעוט סקנרליסטי, גם כשהוא מיעוט קטן, יכול להשליט את רוחו בכל חברה, באמצעות טרור מילולי, אם כל האחרים שותקים. זהו חוק-ברזל, שגרם לאסון במדינות מסוימות, האנשים הטובים, העומדים מן הצד ושותקים, מאפשרים למיעוט ליצור את הרושם שהוא הרוב.

הכי נפגע הבחור כאשר אמרתי לו שהפטריוטיזם הצעקני שלו אופייני מאוד לג'ובניקים מסוימים ולבעלי סעיפים. הוא התלהט. "אני קרבי!" טען. "תשאל את כולם!" חקרתיו ומצאתי שהוא נהג בגוף בלתי-קרבי בהחלט.

על כל פנים — הבטחתי לכתוב אליו, קיימתי את ההבטחה.

הכביש של הכיבוש

בשבועות הראשונים של מלחמת-הלבנון אפשר היה לחוש בכיבוש גם בכבישים. הם דהרו בכבישים, עקפו שיירות של מכוניות לבנוניות, הורידו אותן מהכבישים. לא רק הטאנקים התנהגו כמלכיה-הכבישים (טאנק אחד דרס מכונית וזוהו שהפריעה לו בכביש צר, ופשוט עבר